

МУЗЕЈСКИ
ПРИМЈЕРАК

KOTOR

JUGOSLAVIJA

Kotor: glavna gradska vrata (1555. g.)

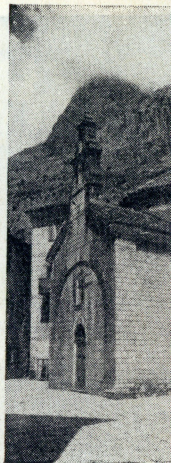

Kotor: trg od oružja i kula za sat (1602. g.)

Leži u jugoistočnom kutu Bokokotorskog Zaliva, pod Lovćenom (v. 1749). Okružen je, (12) sa sjevera i sjeveroistoka visokim crnogorskim planinama, a sa juga i jugozapada Pol. Vrmcem (768 m). Kotor i njegova okolina, sa Lovćenom, spadaju među najljepše krajeve na Jadranu i Mediteranu, od davnina posjećivani od domaćih i stranih turista.

Kotor je raskrsnica turističkog puta, koji sjevernom obalom Boke vodi iz Dubrovnika u Budvu i Ulcinj, i planinskog puta, sa 42 zavoja (serpentine), koji vodi do Cetinja. Parobrodarska je stanica na liniji Rijeka—Kotor, Split—Kotor—Bar—Ulcinj, Kotor—Hercegnovi—Dubrovnik. Kod Kotora na sjevernoj strani se izliva rijeka Škurda, a na južnoj izbija ispod morskog dna izvor Gurdić. Sa zapada, sjevera i juga zaokružuju grad čvrste do 15 m. visoke i 10 m. debele zidine (9), koje su građene u doba Vizantinaca, Nemanjića i Mlečana. Na sjeveroistočnoj je strani na 260 m. visokom brijevu, tvrđavica sv. Ivan, koju trostruki zid veže sa gradskim bedemima. Na južnoj strani na visini od 231 m. je utvrđeno gorsko sedlo Trojica, odakle se otvara krasan vidik na ostale djelove Zaliva, a još ljepši sa položaja Krstac (980 m.) na putu Kotor—Cetinje.

Grad Kotor ima troja vrata: »Vrata na more« (1) (podignuta u renesansnom stilu 1555) vode u gradsko šeta-lište i na obalu. »Vrata na rijeku« (sagrađena u istom stilu 1540) kao spomenik na pobjedu nad flotom Hajre-

Kotor: stara bokeljska narodna nošnja

dina Barbarosse, vode prema Hercegovome i Dubrovniku, dok »Vrata od Gurdića« vode prema Vrmcu, Budvi i Cetinju. Kotor je tipični mediteranski grad sa uskim, te krivudavim ulicama, malim nepravilnim trgovima i kućama sa 2 do 3 sprata raznih stilova, građenih u kamenu, i starim crkvama. Na glavnom trgu centralno mjesto zauzima *Gradska kula* sa satom iz 1602 god. (2). Na drugom trgu nalazi se *katolička katedrala sv. Tripuna*, (7) podignuta polovinom XII, (na mjestu starije iz IX v.) u romanskom stilu sa veličanstvenim pročeljem i dva zvonika renesansno-baroknog stila, sagrađena poslije potresa 1667 god., bogata je umjetničkim slikama

iz doba renesanse, srednjovjekovnim skulpturama (*Ciborij* iz 1362) (8) i riznicom, urešenom baroknim skulpturama, zlatnim i srebrnim umjetničkim posudama iz raznih epoha sa relikvijama svetaca (od XIV do XVIII v.). *Pravoslavna crkva sv. Luka* (3) sagrađena je također u romanskom stilu 1195. Iz XIII v. potiče crkva *Bogorodice*. Crkva sv. Klare ima šarenim mramorom ukrašeni oltar iz početka XVIII v, u obližnjem samostanu je biblioteka (oko 20.000 sve-

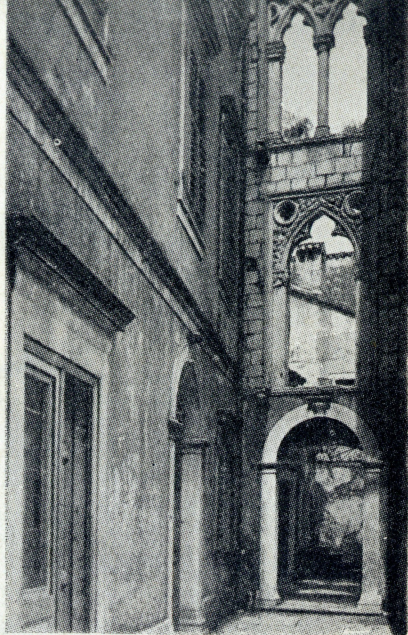
Kotor: crkva sv. Luke

zaka). Pravoslavna crkva sv. Nikola podignuta je 1909 u srpsko-vizantinskom stilu na mjestu gdje se nalazila ranije stara iz polovine XVI v.

Pročelja, portali i balkoni nekih palata (Drago, Bizanti, Providurova, Grgurina, Pime, te Beskuća) građeni su u gotskom, renesansnom i baroknom stilu od XIV do XVIII v. Pored ovih u Kotoru ima još ostataka nekih umjetničkih srednjovjekovnih građevina, između kojih su najvažniji prozori gotske palate (6). U okolini Kotora interesantne su starije građevine, u Prčanju dvorac »Tri sestre« (XVI v.) (11), u Stolivu sv. Bazilija sa novo-otkrivenim srednjovjekovnim freskama (XV v.). Važne su ustanove u Kotoru: Pomorski muzej (5), osnovan 1938, restauriran u sadašnjem obliku 1952, sa bogatom zbirkom predmeta iz pomorske prošlosti Boke Kotorske, Lapidarium, osnovan oko 1900.

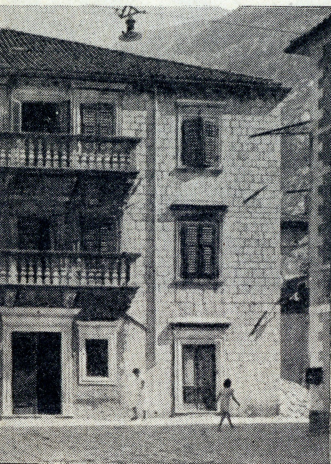

Kotor: palača — pozna gotika (XV v.)

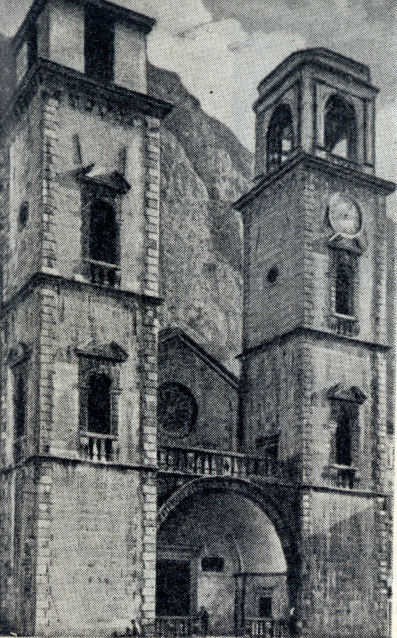
Državni arhiv osnovan 1950 (1 km. udaljen od grada u Dobroti) sa dokumentima od početka XIV—XIX v. Od kulturnih ustanova najvažnije su: Narodno pozorište od 1950, Bioskop od 1951, a od umjetničkih spomenika Obelisk posvećen uspomeni boraca za oslobođenje i žrtava fašizma iz Kotora i okoline, rad vajara Luka Tomanovića. Od privrednih ustanova najvažnija je termo-električna centrala, te tvornice: sapuna »Nikole Đurković«, namještaja »Mašo Brguljan«, likera i eteričnih ulja »Vrmac«; brodarska preduzeća, za obalnu i dugu plovidbu, »Lovćen« i »Oceanska plovidba« itd.

Kotor sa predgrađem broji oko 4000 stanovnika. Sjedište je narodne vlasti, raznih srednjih i stručnih škola, te kulturnih i sportskih društava. U predgrađu Kotora, u Škaljarima, skoncentrisana je

Kotor: palača Grgurina (XVIII v.) - sada Pomorski muzej

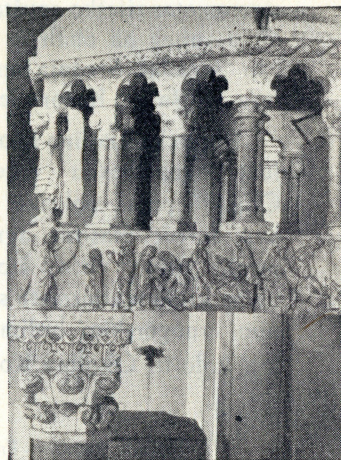

Kotor: katedrala sv. Tripuna (XII v.)
zvonici iz XVII v.

čana, Gjenovljana, bosanskog kralja Tvrtka I, Vojvode Sandalja Hranića i zetskih knezova Balšića, da njim zavladaju, smatrajući ga važnim stratezijskim uporištem Južnog Jadrana. Zbog opasnosti od Turaka, Kotor je 1420 g. zatražio zaštitu Mletačke republike pod uslovom, da mu Mlečani sačuvaju stečenu autonomiju i privilegije. Prije ovoga bio je za trideset godina samostalna republika. Pod Venecijom je ostao do njene propasti 1797 godine. Za ovo doba je ekonomski opao, jer je bio otsječen od svog prirodnog zaleđa uslijed najezde Turaka. Tada se počela dizati privredno i kulturno kotorška okolina: Dobrota i Prčanj (10). — Iz toga vremena su umjetničke barokne crkve: u Dobroti sv. Stasije i sv. Matija, u Prčanju parohijski hram Bogorodice, zatim palate *Ivanovića* (13) i *Tripkovića*

Kotor: ciborij u katedrali (1362 g.)

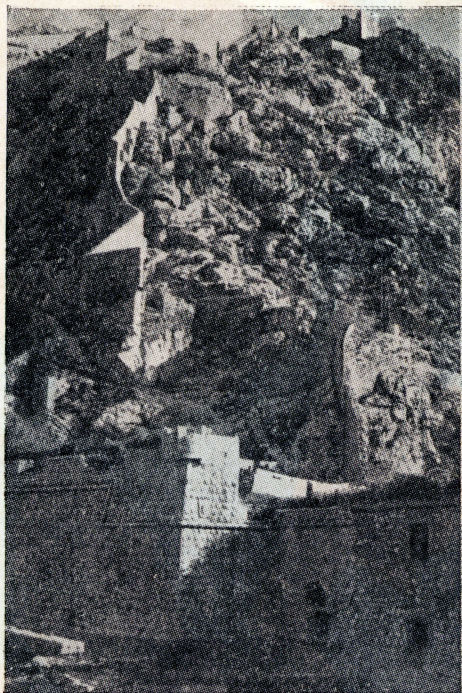

najvećim dijelom industrija i zanatstvo. Tu je i novopodignuti sportski stadion.

Kotor je igrao veliku ulogu u istoriji Boke Kotorske i uvijek je bio centar njenog ekonomskog i kulturnog života. Poslije propasti zapadnog rimskog carstva, Kotor dolazi pod Vizantisku vlast pod kojom ostaje do 1185 g., kada je njime zavladao Stevan Nemanja. Pod srpskom vlašću ostao je do 1370 g. kao autonomna opština, koja se upravljala po vlastitom Statutu. Kotorani su uživali veliki ugled na Nemanjićkom dvoru (Nikola i Mihajlo Buća, državnici i diplomati cara Dušana, Vid Kotoranin, franjevac, arhitekt i graditelj Dečana, najznačajnijeg kulturno-umjetničkog spomenika Srbije). Poslije raspada Srpske države mnogo je stradao zbog težnja ugarsko-hrvatskog kralja Ljudevita I, Mle-

(14). Po padu Mletaka i Kotor je zahvatio vrtlog evropskih političkih zbivanja, pa je početkom XIX v. izmijenio više gospodara (Austrijance, Ruse, Francuze, te opet Austrijance do 1918 g.). U kratkom razdoblju 1813—1814 bio se sjedinio sa Crnom Gorom. Po padu Austro-Ugarske Monarhije Kotor sa ostalom Bokom ušao je u sastav Jugoslavenske države. Za vrijeme N. O. rata 1941—1944 g. njegovo stanovništvo, kao i ogromna većina Bokelja, učestvovali su u borbi protiv okupatora, koji je ovom kraju zadao velike gubitke u ljudstvu, te kulturnim i materijalnim dobrima. Kotor je sa odu-

Kotor: dio gradskih zidina (XV—XVII v.)

ševljenjem dočekao »Dan Oslobođenja«. Od oslobođenja do danas postigao je u Socijalističkoj Jugoslaviji vidne uspjehe u privrednom i kulturnom pogledu, tako mu se otvaraju povoljne perspektive budućnosti, osobito u pomorstvu. Pomorstvo je bilo u prošlosti glavna grana njihove privrede, kome imaju da zahvale za svoje blagostanje i kulturu. Glavni nosilac bokeljskih pomorskih tradi-

Kotor: pogled sa gradskih zidina na Dobrotu i Prčanj

cija je »Bokeljska mornarica«, stara bratovština mornara iz IX v. Njeni članovi i sada, prilikom narodnih svetkovina, nastupaju u staroj *Bokeljskoj nošnji* pod ukrasnim oružjem (4) i igraju svoje živopisno »kolo«. *Klima*: Kotor kao i ostala Boka ima blagu klimu. Proljeće je umjereno i privlačno. Ljeti je najveća toplota u mjesecu julu, kada se termometar penje do 35° C. Jesen je vrlo prijatna. Zimi se termometar rijetko spušta ispod 0°, a snijeg na obali je neobičan događaj. Srednja temperatura godišnja u Kotoru je 16° C.

Kotorska okolina ima bujnu, južno subtropsku vegetaciju. Obalski pojas pokriva zimzeleno drveće: masline, agrum, te ostalo južno voće, što daje, ovom kraju u kontrastu sa okolnim crnogorskim brdima osobiti kolorit. Okolina Kotora je

Prčanj: dvorac »Tri sestre«

Kotor i Kotorški bazen

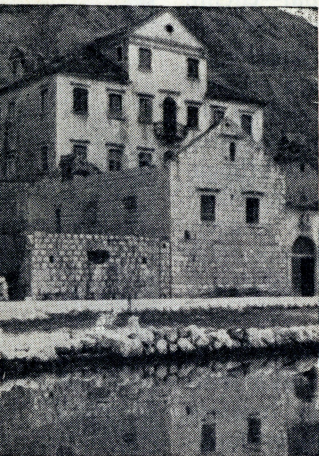

bogata ljekovitim i aromatičnim
biljkama kao i raznim vrstama
cvijeća.

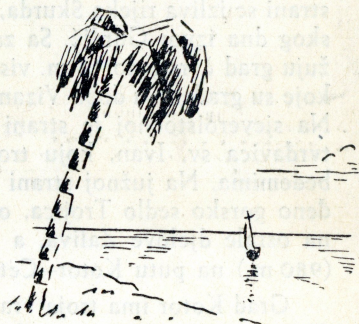
N. L. — I. Z.

Dobrota: palača Tripković

Dobrota: palača obitelji Ivanovića (XVIII v.)

БОКА КОТОРСКА

HERCEGOVI

RISAN

PERAST

ZIVAC

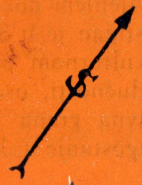
PRČANJ

BRASČE

KOTOR

POSJETITE
BOKU KOTORSKU!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

BUDVA